

СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Статтю присвячено висвітленню питання побудови механізму інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості. Визначено основні складові елементи даного механізму та наведено їх характеристику. Особливу увагу присвячено висвітленню ролі та складових елементів економічного підмеханізму механізму інноваційного розвитку підприємства.

Ключові слова: механізм інноваційного розвитку, легка промисловість, структура, складові елементи.

S. S. SAVINA

Khmelnitskyi National University

THE CONSTITUENT ELEMENTS OF LIGHT INDUSTRY COMPANIES INNOVATION DEVELOPMENT MECHANISM

The article is devoted to coverage of the issue of constructing the innovation development mechanism of light industry. Detected the main components of this mechanism and given their characteristics. Special attention is devoted to highlighting the role and constituent elements of the lower levels economic mechanism of enterprises innovation development mechanism.

Keywords: innovation development mechanism, light industry, structure, components.

Актуальність теми. Розвиток вітчизняної економіки передбачає зростання ефективності всіх складових галузей, в тому числі і легкої промисловості. Розвиток підприємств легкої промисловості в умовах ринкових відносин, визначення напрямів підвищення ефективності його функціонування можливий за наявності адекватного механізму інноваційного розвитку підприємств. Удосконалення напрямів інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості полягає у постійному пошуку, впровадженні досягнень науково-технічного прогресу, прогресивних економічних методів, сучасних інформаційних технологій на всіх етапах і рівнях управління.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми формування механізму інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості досліджувались такими науковцями, як Гриньов А. В. [2], Ілляшенко С. М. [4], Нижник В. М. [5], Савіна Г. Г. [7] та ін. Однак, нестабільність середовища діяльності і чинного законодавства, зростання конкуренції викликають потребу дослідження проблем інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості.

Метою статті є характеристика складових елементів механізму інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості.

Виклад основного матеріалу. Розвиток підприємства легкої промисловості в умовах ринкових відносин, визначення напрямів підвищення ефективності його функціонування можливий за наявності адекватного механізму їх інноваційного розвитку підприємства. Важливим є дослідження його структури, функцій і принципів формування його складових, оскільки різні сфери діяльності підприємства вимагають побудови відповідного механізму управління.

Проведені дослідження наукових джерел і специфіки господарської діяльності дали можливість виявити особливості, які необхідно враховувати під час формування механізму інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості, а саме:

- складна організаційна структура, що включає основне, допоміжне виробництво, невиробничі підрозділи;
- значна матеріаломісткість продукції легкої промисловості;
- необхідність впровадження складних виробничих технологій для виробництва нових видів продукції легкої промисловості;
- невисока платоспроможність населення.

Механізм інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості представляє собою динамічну інтегровану систему механізмів різного спрямування, взаємоузгоджене функціонування яких забезпечує ефективну реалізацію всіх видів ресурсів підприємства, зростання його економічного потенціалу і конкурентоспроможності.

Метою функціонування механізму інноваційного розвитку підприємства має бути прискорення темпів науково-технічного прогресу; підвищення ефективності організаційно-економічних робіт у результаті спланованої і цілеспрямованої розробки і втілення комплексу заходів з НТП; активізація і раціональне використання творчої активності працівників.

До основних завдань механізму інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості слід віднести наступні:

- забезпечення ефективного впровадження сучасних наукових досягнень у виробництво;
- сприяння проведенню наукових досліджень, направлених на розробку нових технологій і видів продукції легкої промисловості;
- формування фінансових ресурсів для реалізації інноваційних проєктів;
- побудова системи мотивації щодо інноваційної діяльності;
- стимулювання підвищення кваліфікації працівників підприємства.

На основі проведеного дослідження наукової літератури з питань організації і принципів формування нами розроблена структурно-логічна модель механізму інноваційного розвитку підприємства легкої промисловості (рис. 1).

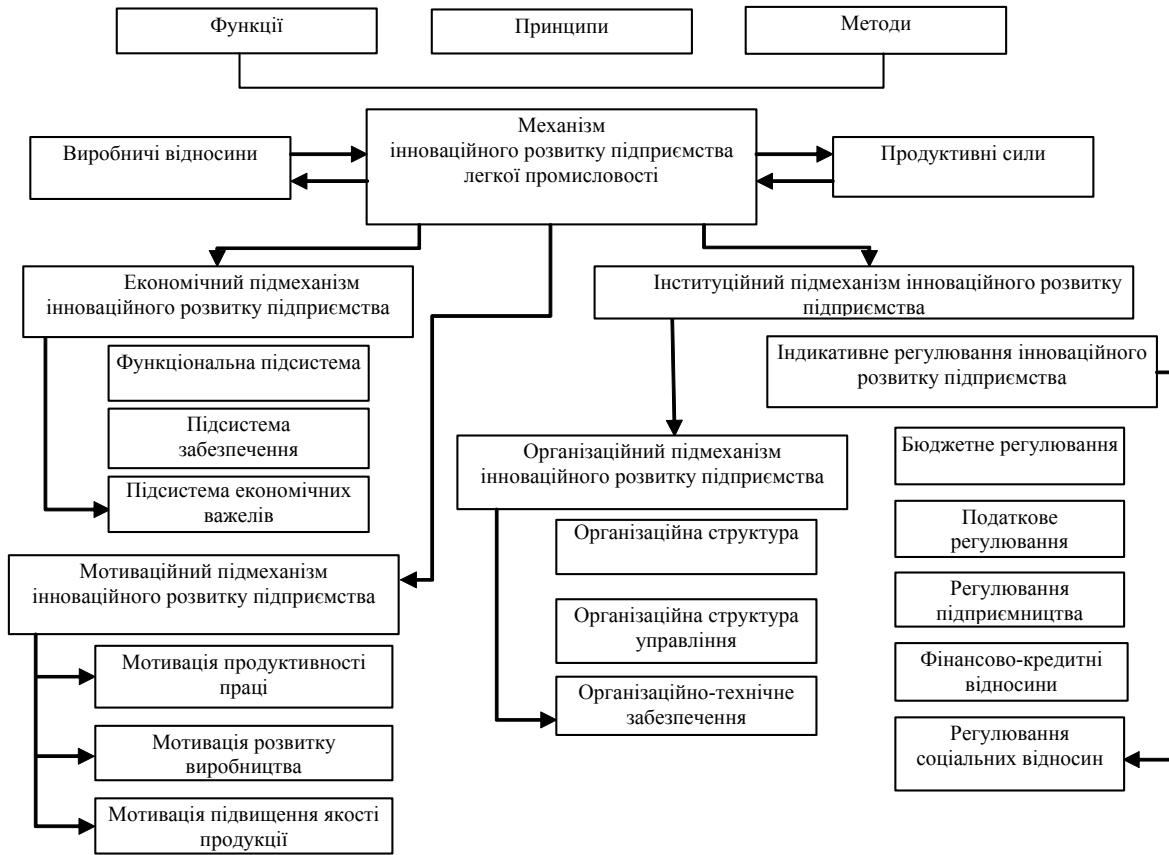

Рис. 1. Структурно-логічна модель механізму інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості

Найважливішою складовою механізму інноваційного розвитку підприємства є економічний підмеханізм, який представляє собою сукупність економічних методів, способів і форм, що забезпечує зв'язки підприємства із зовнішнім середовищем і розвиток його внутрішнього середовища. Він реалізує основні функції управління: облік, аналіз, планування, контроль, направлені на підтримку ефективної і стабільної діяльності підприємства та удосконалення виробництва на всіх рівнях ієрархії управління. Умови і порядок державного регулювання господарської діяльності підприємств визначаються Господарським кодексом та іншими державними нормативно-правовими актами.

До основних засобів державного регулювання відповідно до чинного законодавства відносять: державне замовлення; ліцензування, патентування і квотування; сертифікація та стандартизація; застосування нормативів та лімітів; регулювання цін і тарифів; надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій.

Організаційний підмеханізм є сукупністю організаційних форм, методів, засобів формування відносин між складовими підприємства, внутрішнім і зовнішнім середовищем, підготовки, прийняття і впровадження у дію управлінських рішень, пов'язаних з організацією виробництва, збуту продукції, праці для забезпечення ефективної діяльності підприємства. Як зазначає В. М. Гончаров, організаційний механізм реалізується за допомогою структури управління, яка встановлює взаємозв'язки між структурними підрозділами, розподілу функцій і відповідальності за рівнями ієрархії, підбором висококваліфікованих працівників [1, с. 105].

Мотиваційний підмеханізм є комплексом організаційно-економічних, матеріально-технічних та соціально-психологічних інструментів і методів спонукання до ефективної праці для забезпечення досягнення мети мотиваційної політики [6].

Мотиваційний підмеханізм формується із врахуванням структури підприємства, економічних інтересів, реалізується за допомогою економічних важелів і стимулів, виконує три взаємопов'язані функції: заохочувальну, заборонну, компенсаційну. Функціонування мотиваційного механізму направлене на сприяння підвищенню продуктивності праці, раціональному використанню виробничих ресурсів, науково-технічного рівня підприємства, освоєнню інноваційних технологій і нових видів продукції.

Найбільше значення, з нашої точки зору, має саме економічний підмеханізм підприємств легкої промисловості. Саме він за допомогою економічних методів і сучасних інформаційних технологій має забезпечити:

- виконання запланованих обсягів випуску продукції;
- підвищення ефективності виробничої діяльності;
- раціональне використання виробничих ресурсів;
- високу якість і конкурентоспроможність готової продукції;
- формування стратегії інноваційної політики підприємства;
- обґрунтування маркетингової стратегії підприємства;
- розвиток соціальних відносин і соціальної інфраструктури на підприємстві;

Аналіз наукової літератури дозволив дійти висновку, що економічний підмеханізм підприємства легкої промисловості для забезпечення ефективної діяльності має включати три підсистеми:

- функціональна: облік, аналіз, прогнозування, планування, маркетинг, контроль, ..
- забезпечення: зовнішнє нормативно-правове і внутрішні економічних відносин, методичне та інформаційне забезпечення.
- економічні важелі: ціни, тарифи, процентні ставки, економічне стимулювання, пільги, санкції.

Дослідження підходів науковців до сутності і структури економічного механізму дозволило розробити структуру економічного механізму підприємства легкої промисловості як основної складової його механізму інноваційного розвитку підприємства (рис. 2).

Облік як функція управління полягає у безперервному спостереженні, реєстрації, обробці, накопиченні і зберіганні первинних даних про результати господарської діяльності всіх підрозділів підприємства з метою їх систематизації та обґрунтування у вигляді облікових показників для подальшого використання в процесі прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності.

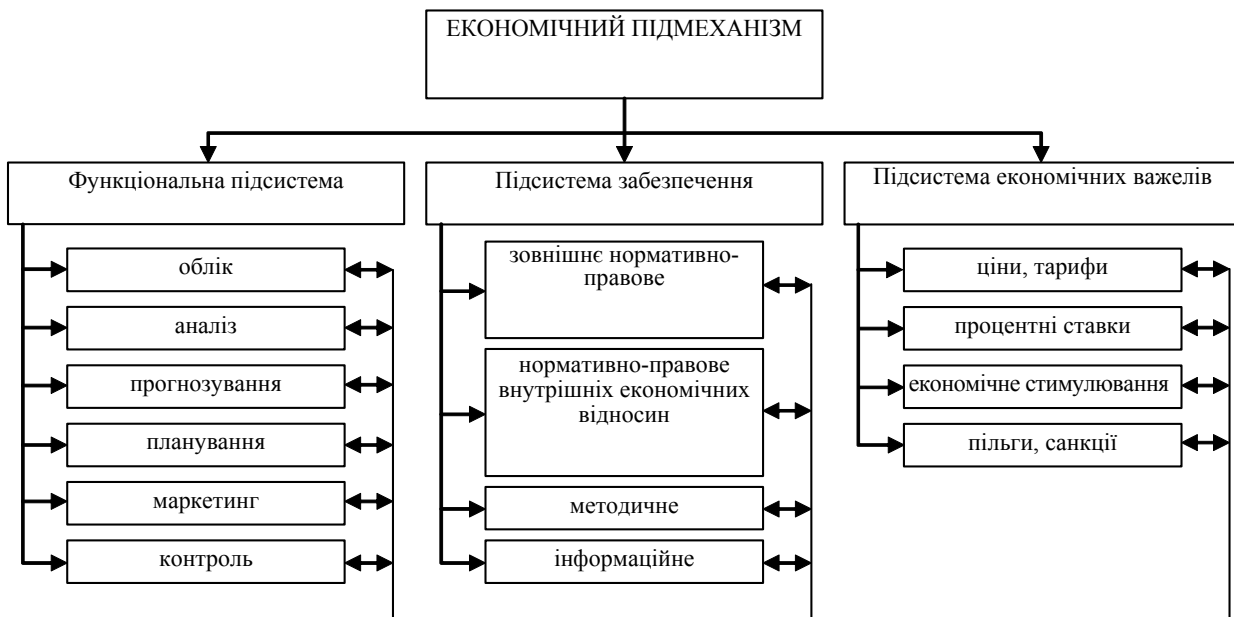

Рис. 2. Структура економічного підмеханізму підприємства легкої промисловості

Облік ведеться на єдиній для всіх суб'єктів економічної діяльності методологічній основі, що дозволяє проводити узагальнення на макроекономічному рівні з метою одержання інформації по міністерствах, галузях, регіонах для проведення економічного аналізу.

Підсистема прогнозування призначена для визначення перспектив розвитку підприємства за основними напрямками його виробничої, збутової, інвестиційної, інноваційної, маркетингової діяльності на основі стратегічного аналізу зовнішнього середовища і власних внутрішніх можливостей.

Планування як одна із функцій управління полягає в обґрунтованому формуванні цілей, завдань, пропорцій і показників розвитку кожного окремого підрозділу і підприємства в цілому на основі визначених норм витрат і наявних обсягів всіх видів ресурсів, необхідних для вирішення поставлених завдань.

Контроль дає можливість виявити відхилення отриманих значень показників від запланованих,

місця і причини їх виникнення, впровадити заходи для усунення виявлених недоліків.

Маркетинг як функція управління реалізує: дослідження ринкового попиту на конкретний вид продукції; формування маркетингової програми по видам продукції, які виробляє підприємство; розробку на основі програми маркетингу інвестиційної політики, розрахунок повних витрат, виробництва і рівня рентабельності по підприємству в цілому. В умовах високої конкуренції маркетинг сприяє прийняттю управлінських рішень на основі оцінки і вибору багатьох альтернативних варіантів з використанням економіко-математичних методів і сучасних інформаційних технологій [3].

Основою нормативно-правового забезпечення економічного підмеханізму підприємства легкої промисловості є положення чинних законодавчих актів, які регулюють цивільні, кредитні, податкові, адміністративні та інші відносини підприємств різних форм власності, норми та нормативи, а також внутрішні нормативно-правові документи.

Методичне забезпечення економічного механізму підприємств виступають методи та моделі формування стратегічних, тактичних та оперативних планів, проведення фінансового та управлінського аналізу, оцінки результатів діяльності як підприємства в цілому, так і його складових, розробка і прийняття управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством. Побудова методичного забезпечення має проводитись на основі наукових і практичних розробок сучасних економістів.

Інформаційне забезпечення призначене для формування достовірної, достатньої і своєчасної інформації, необхідної для розробки і прийняття управлінських рішень, і включає бухгалтерську, планову, аналітичну, статистичну, комерційну та інші види інформації, джерелами якої є первинні документи, фінансова звітність підприємства, статистичні збірники і довідники, нормативно-правові акти, власні та незалежні дослідження ринку.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження питань організації та принципів формування механізму інноваційного розвитку підприємства дозволило розробити структурно-логічну модель механізму інноваційного розвитку підприємств легкої промисловості, до складу якої входять підмеханізми різного напрямлення дії (економічний, організаційний, державного регулювання, мотиваційний), взаємоузгоджене функціонування яких забезпечує ефективну реалізацію всіх видів ресурсів підприємства, зростання його економічного потенціалу і конкурентоспроможності.

Література

1. Внутрішній економічний механізм підприємства : навч. посібник / М. Г. Грещак, О. М. Гребешкова, О. С. Коцюба ; за ред. М. Г. Грещака. – К. : КНЕУ, 2001. – 228 с.
2. Гриньов А. В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління / А. В. Гриньов. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2003. – 308 с.
3. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент : теорія і практика в умовах трансформації економіки : навч. посіб. / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.
4. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : навчальний посібник / Ілляшенко С. М. – 2-е вид., перероб. і доп. – Суми : Університетська книга ; К. : Княгиня Ольга, 2005. – 324 с.
5. Нижник В. М. Механізм стимулювання інноваційної спроможності промислових підприємств / В. М. Нижник, В. П. Лещук // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 1. – С. 173–177.
6. Павловська Н. Щодо посилення мотивації до праці / Н. Павловська // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 3. – С. 16–20.
7. Савіна Г. Г. Ключові проблеми управління інноваційною діяльністю промислових підприємств / Г. Г. Савіна, Є. О. Зінченко // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2012. – Вип. 8(2). – С. 106–111.

References

- 1Hreshchak M. H., Hrebeshkova O. M., Kotsyuba O. S. Vnutrishniy ekonomichnyy mekhanizhm pidpriyemstva : Navch. posibnyk, K., KNEU, 2001, 228 p.
- 2Hryn'ov A. V. Innovatsiynyy rozvytok promyslovykh pidpriyemstv: kontseptsiya, metodolohiya, stratehichne upravlinnya, Kh., INZhEK, 2003, 308 p.
- 3Zakharchenko V. I. Innovatsiynyy menedzhment: teoriya i praktyka v umovakh transformatsiyi ekonomiky. Navch. Posib, K., Tsentr uchbovoyi literatury, 2012, 448 p.
- 4Ilyashenko S. M. Upravlinnya innovatsiynym rozvytkom : Navchal'nyy posibnyk, Sumy: Universytet's'ka knyha, K., Knyahynya Ol'ha, 2005, 324 p.
- 5Nyzhnyk V. M. Mekhanizm stymulyuvannya innovatsiynoyi spromozhnosti promyslovykh pidpriyemstv, Aktual'ni problemy ekonomiky, 2015, № 1, PP. 173–177.
- 6Pavlovs'ka N. Shchodo posylennya motyvatsiyi do pratsi, Ukrainya: aspekty pratsi, 2010, № 3, PP. 16–20.
- 7Savina H. H. Klyuchovi problemy upravlinnya innovatsiynoyu diyal'nisty promyslovykh pidpriyemstv, Aktual'ni problemy rozvytku ekonomiky rehionu, 2012, Vol. 8(2), PP. 106–111.

Надійшла 23.08.2015; рецензент: д. е. н. Нижник В. М.